

XLIX. LETNIK 1929 XII. ŠTEVILKA

LJUBLJANSKI ZVON

MESEČNIK ZA KNJIŽEVNOST IN PROSVETO

LITERARNI PREGLED

I.

P E S N I Š T V O

ANTON OCVIRK

Redni — vsakoletni ali večletni — periodični pregledi slovenskih novosti niso samo kulturne ali literarno zgodovinske važnosti, ampak so poleg tega tudi časovno nujni, ker kažejo najvidnejše črte in značilne psihološke poteze na duševnem obrazu sodobnega človeka: njegovo umetniško smer, njegov odnos do življenja, čigar neposreden člen je, njegovo čustveno in miselno razgibanost, moč njegovega oblikovanja in izraza, njegov umetniški nazor in etos. Tudi taki pregledi so še vedno precej osebni, vendar se da s primerjanjem sodobnih del z deli preteklih generacij ali z istočasnim stremljenjem svetovnega toka približno očrtati vsebino, obliko in pomen sodobnega literarnega udejstvovanja. Tako je mogoče spoznati, ali umetnost v tem času pada ali se dviga, ali pa da je sploh ni. Jasno je, da to nima pravega pomena za razvoj posameznega pesnika, ker gre njegova pot večkrat močno osebno in ga vežejo na čas in časovni tok morda le neznatne vezi. Predvsem tiči pomen teh pregledov v zunanjih posebnostih, v razmerju umetnika do občinstva, v težkem položaju našega knjižnega trga, ki onemogoča pesniku izdajo zbirk, ga sili v revije in ga moralno in materialno pušča v nemar.

Pasivnost občinstva do vseh duševnih vrednot sodobnega slovenskega pesniškega ustvarjanja je že skoro nevzdržna. Ne dokazujejo tega že razmeroma dobre zbirke, ki so morale in morajo izhajati v samozaložbah (A. Vodnik, M. Jarc, Sr. Kosovel) in ki bi zaslužile resnih založb, ampak isto je tudi pri naših glavnih revijah, «Ljubljanskem Zvonu» in «Domu in svetu», ki hirata radi materialnih težkoč, ker je skrčeno število njunih naročnikov do minimuma. Razkol med občinstvom in pesnikom je očiten. Nastal je iz različnih

vzrokov, najbolj pač radi brezbriznosti in otopelosti sodobnega človeka, ki bolj ceni zabavo od kulturnih vrednot. Z literaturo je izgubil stik in odnos v hipu, ko mu je nehala služiti v nacionalne in politične namene, kar je bilo svoje dni razumljivo in bi bilo danes anahronizem v duševnem razvoju naroda. Zato zadovoljujejo našega inteligenta različne poljudne družbe z umetniško nepomembnimi knjigami. Prav tu tiči tudi umetniška kriza našega gledališča, ki se mora le prečesto ravnati po okusu občinstva. Izvzeta je seveda peščica ljudi, ki sledi vsem sodobnim literarnim smerem in stoji zaradi svojega obzorja visoko nad povprečnim »izobraženstvom«. Priznam, da so še drugi psihološko važni motivi, ki so pripravili ta razkol. V marsičem je bila kriva poplava neizčiščenih in plitkih dnevnih gesel, ki se je razlila pri nas po svetovni vojni po literarnih revijah in odtrgala družbo od pesnika. Seveda se je prav kmalu pokazala praznosta, plitkost in votlost bombastičnih krilatic, ki niso imele v sebi niti slutnje umetniške globine in resnice. Letargija je bila torej deloma upravičena, le škoda, da je moral radi avantgardističnih izrodov trpeti pravi pesnik s tem, da ga je večina prezrla. — Nekaj resnice leži pač tudi v misli, da nimamo velike in močne osebnosti.

Ocenjevanje, analitično razkrajanje in poglobljanje v odnose pesniških izrazov in v njih svetove ni le pasivno determiniranje različnih posebnosti, ampak tudi aktivno uglabljanje s stremljenjem po sintetični ugotovitvi. Čim vestneje je spoznan čas, njegov odmev v človeku in njegov odboj v umetniškem svetu, ki mu je dal etično in estetično stilizirano življensko doslednost, tem bolj je popolna in resnična tudi najbolj približna sodba. Ustaviti se, pregledati in uravnovesiti se, je pomen takih ur, pa najsi se še tako bojimo spoznanja. Vsako spoznanje je že korak k sebi in korak navzgor.

Poleg vsega je tak pregled primeren še iz sledečih dveh vzrokov: Pesniške zbirke, ki so bile ocenjene v revijah bodisi s formalističnih, etičnih in bodi z zgolj umetniških vidikov — o pravilnosti takih kritik ne dvomim —, se tukaj stavijo v vzročno zvezo med seboj in tako pojasnjuje druga drugo. Pri slabih zbirkah se morajo ugotoviti vplivi, ki dajo sklepati na moč in časovni odmev vplivajočega pesnika. Spregovoriti je mogoče še tudi o mlajših pesniških pojavih, ki so vidni samo v revijah, ker še niso izdali zbirk in so s tem odtegnjeni običajni kritiki! Pokazati se da tudi smer revij in razvoj starejših pesnikov. — Končno je zanimiva še naša prevodna pesniška književnost, obzorje in okus prevajalcev, upravičenost in nujnost prevodov, način in stil prevajanja, v koliko so umetniško dovršeni in individualno tvorno — bogati in ali so kulturno pomembni ali nepomembni.

Moj pregled obsega v glavnem vse letošnje in nekaj lanskih pesniških zbirk in vso pesniško produkcijo glavnih literarnih revij: «Ljubljanskega Zvona» in «Doma in sveta», od zadnjih števil leta 1928. do letošnje decembrske številke.

*

Značilnost zadnjih let je prehod pesniškega izraza iz prvotnega, povojnega kaosa besedne, figuralne, metaforične bujnosti, aritmije in astilnosti v umirjenejšo, miselno in čustveno stalnejšo, globljo, ritmično in stilno bolj dograjeno pesniško obliko. Čeprav ni še popolnoma jasnih dokazov za ta prehod, čutim njegovo bližino v odmiranju povojne artistske blaznosti že v pesnikih, ki so jo v začetku zastopali, da ne mislim na direktne zgleds zadnjih let, ko se čuti poudarjanje formalne dovršenosti zunanje zgradbe lirske pesmi in vsebinske dograjenosti, ki se mora s formo ujemati v vsem: v ritmu, figuri, stopici in notranji barvi pesmi! Prav ta prehod kaže tudi nešteto psiholoških zgledov, ki so bili in bodo vedno najpravilnejši in najgloblji znanilci novih dob — to je psihološko utemeljena variacija estetičnih okusov, ki odgovarjajo vedno v ekstremih svojim preddobam. Hipna onemelost v pesniški produkciji povsem novih pojavov, ki se kaže v revijah, ni znak današnje pesniške amuzičnosti, tudi ne sterilnosti, ampak neke čustvene odreenelosti, ki si išče novih umetniških sokov, da bi jo prerodili v nov svet umetniške resničnosti. Zato naš čas ni negativen, tudi ni pasiven. Kritičen je, intelektualističen in zunanje kulturen. Civiliziran. Nekje v zadnjem bistvu bo sodobni umetnik začutil prerajanje svojega sveta v nov oblikovno in vsebinsko pristnejši izraz, v odkritosrčnejšem in preprostejšem oblikovanju življenja, ki ga je do danes komaj vedel spoznati pod čuda nališpano in «načičkano» baročno masko.

Iz analitičnih razkrajanj čustvenega sveta in duševnih kriz povojnih let se bo moral novi pesnik, očiščen vseh slabih sokov in gnilih primesi notranjih katastrof, polagoma dvigniti do svojevrstnega novega, izrazno in vsebinsko resničnejšega oblikovanja življenja. Ta prehod je otipljivo viden. Vse revolucije — formalne, intelektualne in moralne — so le še bolj poostrile čut za rafiniranejši in popolnejši pesniški izraz, ki bo prerasel vizionarno kaotičnost pre-subjektivnih simbolov, stiliziranih z bujnimi in bobnečimi figurami, najnasprotnejšimi si asociacijami in virtuožno iznajdljivostjo čisto formalističnih posebnosti, ki so težile za nejasno simbolno fantastiko, bledim poantiranjem in igračkanjem brez notranje nujnosti («Človek z bombami», «Darovanje», «Trije labodje»). Tudi zaljubljenost v dinamiko besede, v bujno figuralno prisposodabljanje, ki ni

v pravem soglasju s popolnim umetniškim hotenjem, ponehava v prilog vsebinski, idejni in čustveni sili, ki si bo ustvarila mimo enodnevnih teorij in navlak svojevrstno toplejšo, skopo in stvarno izraznost. Kar je bilo svojčas geslo, postaja doživeto in izgublja polagoma svojo reklamno barvo. Popolnoma se še ni otresel današnji pesnik povojne izrazne mrzlice, kar priča še večina pesmi posebno kaotično-filozofske vsebine in socialno patetične nabreklosti. Tudi okus večine, ki je doživljala prvotne umetnostne eksaltacije, je še ves v opoju meglene retoričnosti in besedne izrednosti in se ne more dokopati do pravega in globljega pogleda v umetnost.

Dandanes se poudarja močnejše morda kot kedaj prej notranji svet, ki je v različnih etičnih gledanjih na življenje dobil različna etična in moralična vsebinska dopolnila. Prvotno le formalno novostrujarstvo, ki je imelo skupen cilj, se je razdelilo po svojih etičnih in svetovno nazorskih prepričanjih v več bolj ali manj si nasprotnih struj. Predvsem sta najbolj vidni dve idejno si nasprotni smeri, ki sta sedaj dobili določeno lice in sta — gledani iz pretekle generacije — popolnoma novi. Pri prvi je osnovno znamenje *religiozna mistika*, ki stremi po poduhovljenju človeka, ki ga pesnik gleda z breztelesnimi očmi v siju božjega transcendentnega sveta, kjer se preraja vsak telesni gib v simbolni duhovni spev religioznih zamaknjenj (*«Slovenska religiozna lirika»* 1928). Zanimiv je razvoj A. Vodnika, ki se je prav v tem hotenju prelil iz še novotarskih *«Žalostnih rok»* v subjektivno religiozno erotično prisposodabljanje ekstatične zamaknjenosti božjih skrivnosti ljubezni v *«Vigilijah»*. V tej smeri so *«Vigilije»* doslednejše. Vprašanje je, ali so zato tudi umetniško popolnejše. *«Dom in svet»* se je preoblikoval v enotno poudarjanje novih religioznih občutij, ki so značilne za idejno usmerjenost vse pesniške produkcije lista. — Druga smer poudarja *socialno etiko* s posebnim svojevrstnim oblikovnim stilom, večidel s patetičnimi simboli in kozmopolitičnim besedjem; opeva bolečine socialnega reda, slika krivice, kažoč na trpljenje delavskih plasti, in razodeva evangelij o skupnem dobrem in sreči na zemlji. Seliškar je kot pesnik te smeri ustvaril marsikaj novega, v celoti pa je njegova pesem, posebno zadnja leta, večkrat prej stilistična in besedna patetika kot močan lirski element. Obe smeri kaj hitro preideta v tendenčnost, prav radi svoje stroge idejne opredeljenosti, ki ju utesnjuje in jima zamegljuje pogled v bistvo življenja. Ta prehod je prav jasno očit pri quasi-pesnikih in propagandistih (*«Ogenj»*, *«Svoboda»*, *«Mladina»*). Med obe smeri se vriva individualističen umetniški nazor, ki je umetniško svobodnejši, čigar moč ni vklejnena v strogo miselno determiniran etično političen nazor in v neki apriorni odnos do življenja. Doživetje življenja je tu vse osebnejše,

neposrednejše, pristnejše in globlje, ker ga umetnik doživlja brez vsakršnega v naprej določenega etičnega predsodka. V tej smeri je rasel pravi Sr. Kosovel, kljub vsem socialnim težnjam. Pri njem je pač občutno motila formalna neizčiščenost, ker se je preveč naslanjal na obrabljene tradicionalne pesniške rekvizite in ker ni imel — to ga je predvsem odtujevalo sodobnim pesniškim težnjam — smisla za novo, samolastno pesniško metaforo, besedo in stil. Pravim, da je individualistični umetniški nazor širši, je pa zato tudi osebnejši in ne prenese logične spletenosti filozofskih vizionarcev («Človek in noč»), ker je njih svet pesniško preabstrakten, brez emocionalnih prvin, ki so osnova prave lirike.

Prav radi teh etičnih prvin naše sodobne lirike se je v marsičem poglobil izraz, ki se znatno loči od izraza pretekle generacije. Povečal se je besedni zaklad posebno za abstraktne pojme, za tanka občutja, in tu pa tam se opažajo nove notranje ritmične posebnosti, ki pa so redke. V glavnem pa je pesniška sposobnost večine premalo močna, kar kažejo zadnja leta. Za ritmičnostilni sklad skoro da ni danes v liriki smisla, ker ga vedno prerase misel (Jarc, St. Kosovel), ali pa uniči razblinjenost, ponavljanje in patetiziranje (Pogačnik: «Naša zemlja», Vodušek i. dr.), ki je sploh lastno pešajoči pesniški sili. Razvlečenost je znak meditativne religiozne lirike, ki je sprejela v svoj besedni slovar biblične in liturgične izraze, s katerimi skuša učinkovati, kar je pa le eksotična narejenost, kot je tudi narejenost vsako simulirano čuvstvo, ki je prečesto razlito po programatičnih pesmih.

Mimo vseh teh novodobnih pesniških pojavov, ki nosijo v sebi kali za pesnika-genija, živi v naši literaturi še starejša generacija, ki nima več pravega stika s časom, ne z idejno in pesniško borbo za novi izraz, niti za prečiščeno oblikovanje novih utripov pesniških sanj in vizij; ki še medli v «zarji» Župančičeve moči in se izživlja v ponavljanju že obrabljenih in neplodnih pesniških stilizmov. Ohlapnost forme in vsebinska brezpomembnost motiva in občutja je pri njih očitna, zato so važni le še kot «Odmevi» generacije, ki se je do dna izpovedala v Župančičevih «zarjah Vidovih» in pesniško usahnila. — Kako daleč v naš čas še sega Župančičev vpliv, ni težko presoditi. V veliki meri se ga je v bistvu otresla šele povojna generacija z A. Vodnikom, Pogačnikom, Seliškarjem in Jarcem, ki se je pognala do nove izraznosti, dasi še tu in tam zazveni ritem širokega daktilskega patosa iz Dume (n. pr. Pogačnik: «Naša zemlja») in figuralnost Župančičeve simbolike; jasno pa je, da se v zunanji kulturi pesmi, v čistosti besedne in stilne uglajenosti, v ritmični in formalni pravilnosti težko kdo dvigne ob Župančičevo gladko in čuda polnoglasno dikcijo, ki je res včasih

— občutena seveda iz našega časa — bolj vnanja, brez svoje najgloblje upravičenosti. Da se Župančič ni strnil do popolne pregnantnosti Prešernove pesmi, ki je nam danes nadvse blizu, da se je lomil v gradbi pesmi, da se mu je marsikje radi bujne izraznosti ponesrečila celota, je krivda umetniškega nazora in osebne ustvarjalne moči. Zato nam danes ne govori več tako, kakor je govoril našim prednikom.

*

Analiza zadnjih let razodeva v pesniški produkciji vidno mrtvilo. Ne govorim o posameznih kvalitativno močnih pojavih, ampak o celotnem vzdušju, ki je vtisnilo svoj pečat v zbirke in literarne revije. Čuti se notranji preobrat, ki je v nas že dozorel do jasnosti, vendar je oblika novega pesniškega doživetja še v vsem obsegu nedograjena. Prihajamo v novo, svojevrstno klasiko, ki bo dvignila pesnika iz kaotičnega beganja v umirjeno globoko uravnovešeno, ki je psihološko nujna. Tega ni še opaziti v zbirkah, ki so izšle letos in lani. Njih pomen je važen le v spoznavanju vplivov, ki so močno vidni. «Pesmi» (1928) V i t a l a V o d u š k a so izpete iz religioznega doživetja, ki je vidno šibkejša v kreativni moči od A. Vodnika. Umetniško močno oporečne, nadaljujejo idejno smer religiozne poduhovljenosti (cikel «Sv. Frančišek»), ki jih karakterizira mehkobna dikcija, ki je tipična za Voduska in starejšo religiozno pesem (n. pr. Sardenko). Stilistično zaostale, pesniško mrtve in neresnične so «Pesmi» (1929) A. B o š t e l e t a, ki so polne neprebavljenih memoracij iz starejših in mlajših pesnikov (Župančiča, A. Vodnika, Seliškarja). Idejno so v zvezi z religioznim tokom. Umetniško prav tako brez pomena so pesmi O. B e r k o p c a (v knjigi «Dela novoborcev»), epigonsko nedorasle in neosebne; pesmi D. G o r i n š k a («Žalostna ljubezen» 1929) verzifikatorsko diletantske, pesmi G o r j a n č e v a - S e l i š k a r j a («Čudak in solnčna ura» 1929) pa so literarni kuriozum plitkosti.

Tudi med starejšimi pesniki, ki so izdali zbirke, ni žive izrazitosti, vidnejše osebnosti. J. G l a s e r j a «Čas kovač» (1929) ni umetniško odkritje kljub formalni uglajenosti in jezikovni izčiščenosti. Vse preveč je v njih pesniškem dnu skrita Župančičeva podoba. Njih motivnost je šibka. Slična, le da ima v sebi nekaj svežega in naivnega, je R. M a i s t r a zbirka «Kitica mojih» (1929).

Najvažnejši letošnji pesniški knjigi sta pač «Zbrano delo Fr. Prešerna», ki sta ga izdala A. Pirjevec in J. Glonar, in antologija starejših in v zbirkah še neobjavljenih Župančičevih pesmi «Naša beseda», ki jo je uredil Fr. Albrecht. «Zbrano delo» nam kljub dobri uredniški zasnovi ni prineslo tega, kar potrebujemo. Poleg vseh drugih nedostatkov najobčutnejše moti

uvod, ki ni sestavljen ne za lajika ne za znanstvenika. Ureditev antologije «Naša beseda» na tak način se mi ne zdi pravilna. Ne samo, da je knjiga po obsegu premajhna, tudi po umetniški kvaliteti ni dosegla tega, kar bi bila morala. Za Župančičevo petdesetletnico bi bila najprimernejša zbirka, ki bi obsegala vsa njegova dela, zbrana v zbirkah, z dodatkom pesmi, ki še niso bile izdane v zbirkah in ki bi bila urejena po pesniku samem. Taka knjiga bi imela trajen pomen.

Letošnja prevodna literatura je obsežna. Prevajajo predvsem pesniki, ki nimajo več direktnega stika z literaturo. Že nekaj let je bila v ospredju pri nas izmed tujih literatur kitajska lirika. A. Gradnik nam je preložil v zbirki «Kitajska lirika» (1929) obsežnejše število kitajskih pesmi različnih pesnikov. Marsikaj moti popolnost te knjige, ki je vzorno izdana. Predvsem pa Gradnik po svojem težkem, okornem pesniškem ustroju ne ustreza pristni liričnosti kitajske pesmi. Mnogo manjšega pomena je «Listič iz angleške lirike» Griše Koritnika. Skopo število pesnikov, neelastičnost prevoda (izvzamem «Krokarja» od E. A. Poe-ja, ki pa ni Anglež!) in oblikovna nesproščenost motita in kvarita zbirko. Benkovičev «Heine» je rokodelska muka slabega prevoda, ki ga nam v taki obliki ni treba. Omembe vreden je Klopčičev prevod A. Bloka «Dvanajst», pomembnejši pač kot dokument nego kot umetnina.

Med našimi revijami sta literarno močni samo «Ljubljanski Zvon» in «Dom in svet», ki dajeta tudi edino umetniško pobudo vsakemu novemu nastopu in svojim čitateljem. Pesniški proizvodi zadnjih let so v obeh revijah pokazali očitno nazadovanje, ne samo v kvantiteti, temveč tudi v kvaliteti. Vzroke za to sem že obrazložil. «Dom in svet», ki predvsem poudarja povsod katoliška etična načela, postaja v svoji enolični stilni enotnosti že kar preveč dosleden. Skoro da ni pesmi, ki se ne bi končala z značilnim poudarkom religiozne miselnosti. Prav isto je tudi v prozi, ki ji je ustvaril arhaičen stil z baročno pestrostjo in kultom besede prozaist Ivan Pregelj, ki je vplival s svojim trdim, nemelodičnim leporečjem tudi na religiozno liriko. Z individualnima pesniškima pojavoma kot sta A. Vodnik in J. Pogačnik je bila ustvarjena shema religiozne pesmi, ki sta ji dala tudi stilna dopolnila. Sedanje religiozne pesmi so bolj ali manj neindividualni posnetki prvih. Osnovne baze vsemu je iskati pač že v sladkobno blede religiozni pesmi Silvina Sardenka, ki se še edini iz starejše generacije vzdrži med mladimi v reviji. A. Vodnik se v novem ciklu «Skozivrtove» (pričel že l. 1928.) vedno bolj dviga v brezsojnost religioznih zamaknjenj in njegove

pesmi komaj dado slutiti, ali je skrajno osebni erotično religiozni svet prava umetniška objektivacija življenja. J. P o g a č n i k se usmerja v opevanje domače zemlje, ki jo nenehoma poji religiozna dikcija, ki se mu kaj rada razbohoti in razlije v škodo forme («Rože potonike»). Zato se skoro vsaka njegova pesem lomi v zgradbi, ker ji manjka pravega enotnega ritmičnega razmaha (n. pr. «Naša zemlja» — pendant k Župančičevi «Dumi»), ker je preobložena in polna refrenskega in motivnega ponavljanja. — V. V o d u š e k se ni spremenil in je v bistvu prav tak kot v svoji zbirki; nekatere pesmi pa bi bolj zaslužile biti v zbirki kot večina v njegovih «Pesmih» («Pesem vetru», «Gosli»). Njegov brat B o ž o V o d u š e k je hladnomiseln v pesmi, ima pa večjo kulturo verza in izraza («Trst, ki poje»). E d i K o c b e k da slutiti notranjo moč, ki se očituje v pri srčnosti in v izrazu, dasi njegovi pesmi v «Domu in svetu» nista nad povprečno religiozno izraznostjo. M i r k o A v s e n a k je skromen («Drobne pesmi») in njegova erotika je premalo močna, prav tako kot pri I v a n u D o r n i k u in S i l v i n u Š a r d e n k u. «Dom in svet» je še močno v opoju prvih poveljnih kaotičnih eksperimentov, kar ne učinkuje umetniško močno, kvečjemu stilno zanimivo.

Načelo «Ljubljanskega Zvona» je poudarjanje osebnosti; ne oklepa se torej v določene idejne oklepe, če naj je tak oklep princip umetniške vrednosti in če naj je tak oklep umetniška svoboda. Prava vrednost te revije je torej v prvi vrsti odvisna od močnih osebnosti, ki ji dajejo obliko in vsebino, in brez katerih je list mrtev. Popolne preorientacije «Ljubljanski Zvon» zadnja leta ni doživel, ker ni bilo skupne močne celote med sodelavci in ker so ga vezali z novimi umetniškimi svetovi le posamezniki, med katerimi so se kopičili nepomembni sodelavci z deli, ki so bili starega izraza in ki so motili enotnost revije. Ta neenotnost je očita še v letošnjem letniku, ki bi ga po ideološki smeri uravnal v tendenci A. G r a d n i k a, ki se bori z najmlajšo generacijo («Novim oračem»), dasi je umetniško bolj dozorela v posameznikih, kar priča že «Zvon» sam. Da je novi izraz že urezal svojo brazdo vanj, ni mogoče tajiti. — Pesem T. S e l i š k a r j a je v gradbi precej dolgovezna, dasi postaja v stilu virtuosnejši. Neritmični prozaično skoro da whitmansko patetični stil ubija doživetje, ki je prečesto močno dnevno; tendenčno ozadje stopa v ospredje in zaduši umetniško verjetnost («Predmestje»), kar učinkuje hladno in neprepričevalno. V. K o š a k o v a socialna pesem je močno blede in brez pesniške moči, zdi se mi tudi nepristna, vse bolj miselna. Tudi kaotična filozofska problematika St. K o s o v e l a pesniško ne ugaja, poleg tega ga kvira še stilna neuglajenost («Planeti», «Dvom»), in bi moral

njegov verz ostati bolj dosleden z idejno miselno komponento njegove pesmi. Poleg par pesmi je A. Gradnik priobčil dokaj prevodov iz svetovne književnosti («Iz španske lirike»), ki bi morale biti pravilno ocenjene v širšem poglavju o prevodih; večinoma so suhi (n. pr. Michelangelovi soneti) in formalno okorni. Tudi Fran Albrecht je prevajal Březinove pesmi, ki so stilno močne in se uglašujejo v metafizično prispodabljanje velikega Čeha. Pesem «Meditacija o življenju in smrti», ki je posvečena Březini, skuša ujeti njegovo izrazno dinamiko in misel. Med najbolj produktivne sodelavce spada F. Eller, ki pa ne ustreza sodobnemu izrazu in je njegov svet motivno in miselno suho stvaren brez emocionalnih prvin. Oblika mu je le nositeljica misli in sredstvo za pesem.*

List «Svob. mladina» je skušal tudi letos obnoviti svoje literarno delo in se usmeriti zgolj v beletrijo; pa ne izhaja redno, kar priča najbrže o notranji letargiji. Katoliški «Križ» pa je popolnoma prešel v teološko in liturgično smer in s tem izgubil svoj literarni pomen.

II.

PRIPOVEDNIŠTVO IN DRAMATIKA

JOSIP VIDMAR

1.

Dramatske produkcije v potekajočem letu skoro sploh ni bilo. Če omenimo poleg nespodobno aktualnega «Slepega proroka» preprosto in okorno Finžgarjevo alegorično in vzgojno otroško igrico «Za kruhom», literarno in preromantično Jalenovo vojno enodejanko «Nevesto», slabotno Lipahovo vojno epizodico «Gospod poročnik», St. Zalarja socialno tendenčni odlomek «Na prelomu» ter Jarčevo umetniško psihološko enodejanko v verzih «Vergerij», smo menda navedli vse, kar je dramskega letos prišlo v javnost. Pomembnejša in upoštevanja vredna poizkusa sta med temi petimi drobci samo Jarčev in Zalarjev. Obravnavana bosta po svojih splošno umetniških vrlinah skupaj s prozo. Glede njiju dramatičnosti pa je ugotoviti takoj tu, da Jarčev «Vergerij» vsebuje notranjo dramatiko in nedvomen konflikt, dočim se po Zalarjevem fragmentu še ne dá sklepati na resnično dramo, marveč samo na vnanjo napetost. Zdi se tudi, da Zalar v risanju svojih značajev rahlo podlega tendenci.

* Vsak čitatelj lahko opazi, da daje največji poudarek v pesniškem delu letošnjega letnika baš pesem A. Ocvirka samega. A o sebi pisec seveda ne more govoriti. (Opomba uredništva.)